

Strategie Circulaire Economie Leiden 2024-2027

Augustus 2023

Leiden circulair in 2050

Leiden staat in de top drie van beste Nederlandse steden om in te wonen.

Een ranglijst gebaseerd op een combinatie van wonen, werken, recreatie en groene omgeving. Dat is precies de stad waar ik trots op ben, en ook de stad die ik graag zie voor de toekomst. Een stad die we leefbaar willen houden. Om te zorgen dat in onze groene stad wonen, werken en recreëren hand in hand blijven gaan, moeten we een aantal zaken fundamenteel aanpassen.

Daarom ben ik trots op deze Leidse strategie, waarin we aangeven hoe we de komende vier jaar in onze gemeente werken aan de circulaire economie. We gaan door waar we de afgelopen jaren succesvol in zijn geweest: onze eigen inkoop, onze eigen bouw- en slooppjecten, en het inspireren en versterken van alle Leidenaren. Bijvoorbeeld door hoe we met de plastic bekertjes bij evenementen omgaan. Maar we gaan vooral ook verder. We willen de successen uitbreiden en nieuwe successen gaan boeken.

Dat doen we niet alleen, dat doen we juist met onze partners. We versterken de samenwerking met ondernemers, van multinational tot lokale MKB-er. Met inwoners die stappen willen zetten en natuurlijk in samenwerking met ander overheidspartners, zoals de provincie en de Rijksoverheid. Dat doen we in verschillende domeinen: waar de kansen, de energie of juist die mooie praktische uitdaging zit om een grote stap in de goede richting te zetten met elkaar. Dat doet de gemeente Leiden in verschillende rollen. Als opdrachtgever, soms via een sponsor van een nieuw, innovatief idee, of als verbinder en facilitator. Zo zetten we ook de komende vier jaar weer grote stappen richting een circulaire gemeente in 2050.

Wethouder Yvonne van Delft
Energie, Werk en Inkomen & Cultuur

Over deze strategie

Doelen van 2030 en 2050 bereikbaar maken

Dit is de strategie Circulaire Economie 2024-2027 van de gemeente Leiden. Hierin schetsen we het kader van de gemeentelijke inzet richting een circulaire economie, waarbij we de Rijksdoelen voor 2030 en 2050 onderschrijven. We werken daarmee naar twee mijlpalen: de eerste mijlpaal, 2030, is een tijdshorizon die te overzien is en waarin veel moet gebeuren. De tweede mijlpaal, 2050, is de stip op de horizon: een volledig circulaire economie. We werken toe naar een verandering van onze manier van produceren en consumeren. Dat is een dusdanig grote omslag in onze manier van denken en doen, in onze manier van geld verdienen en het waarderen van onze economische modellen, dat we grote stappen moeten zetten om dit te halen.

Inzet op thema Bouw en Herwaarderen

Leiden wil op verschillende manieren het speelveld veranderen en beïnvloeden, zodat het spel en de wijze waarop het gespeeld wordt, op termijn verandert. Enerzijds richten we ons daarbij op de grootste grondstofstromen door focus op het thema Bouw (net als voorgaande strategie). Anderzijds willen we, met het doel in 2050 in het achterhoofd, bedrijven en inwoners informeren, stimuleren en faciliteren in circulair denken en handelen. Dat doen we door focus op thema Herwaarderen. Binnen deze thema's bepalen we welke inzet vanuit de gemeente zo groot mogelijke impact heeft, om zo grote stappen richting een circulair Leiden te kunnen zetten. Deze strategie geeft weer hoe we deze inzet bepalen en met wie we als gemeente hierin op (willen) trekken.

Wethouders Yvonne van Delft en Fleur Spijker
op de stoel met wegwerpbekers.

Het Lakenpark Leiden is een voorbeeld van bouwen met circulaire principes door hergebruik van de afgegraven grond uit het Katoenpark.

Inhoudsopgave

1 Voorwoord

- 1.1 Over deze strategie

2 Een circulaire gemeente in 2050

- 2.1 Het droombeeld: een circulair Leiden in 2050
- 2.2 Circulair als voorwaarde en in samenhang
- 2.3 Iedereen is nodig

3 Een internationale context

- 3.1 Een wereldwijd en Europees speelveld
- 3.2 Nationale doelstellingen
- 3.3 Het bedrijfsleven
- 3.4 Provinciale doelstelling

4 De Leidse context

- 4.1 Leiden: een stadsprofiel
- 4.2 Grote grondstofstromen
- 4.3 Voortbouwen op de vorige strategie
- 4.4 Een veranderende rol

5 De circulaire strategie 2024-2027

- 5.1 Onze inzet: doelen bereikbaar maken
- 5.2 Slimme inzet voor een maximaal resultaat
- 5.3 Toegespitst op de twee thema's

6 Focus op het thema Bouw

- 6.1 Doelstellingen en inzet Bouw
- 6.2 Toelichting

7 Focus op Herwaardenen

- 7.1 Doelen en inzet Herwaardenen
- 7.2 Toelichting

8 Uitvoering van deze strategie

- 8.1 Uitwerking van strategie in een uitvoeringsprogramma
- 8.2 Financiën

Het droombeeld: een circulair Leiden in 2050

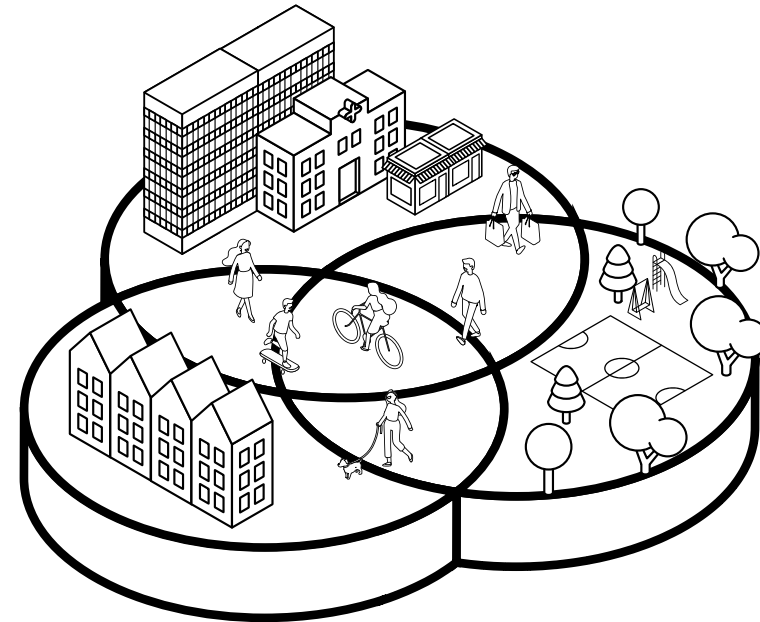
2.1 Het droombeeld: een circulair Leiden in 2050

In 2050 is Leiden een stad waarin onze inwoners in harmonie met hun omgeving leven. Onze huizen zijn duurzaam gebouwd en geïsoleerd, onze buurten en straten zijn groen. We consumeren bewust en lokaal, en snappen weer waar ons voedsel en onze spullen vandaan komen. We waarderen het vakmanschap dat nodig is om dingen te maken en te repareren en zijn zuinig op onze spullen.

In een circulair Leiden denken we twee keer na voor we iets nieuws kopen: burens lenen elkaar spullen uit en veel voorzieningen zijn gedeeld. Afval bestaat niet meer en de kliko is verdwenen uit het straatbeeld. Afdankte en kapotte spullen gaan naar upcycle- en inzamelcentra, waar de materialen een nieuw doel krijgen.

De overgang van een lineaire naar een circulaire economie vraagt een grote verandering ten opzichte van hoe we nu nog leven. Een samenleving met een circulaire economie functioneert fundamenteel anders, vraagt een andere infrastructuur en andere vaardigheden van bewoners en werknemers. Zo'n grote omslag kunnen we als gemeente alleen maken als iedereen meedoet. Samen.

En dat gaat ons lukken.

De huizen van onze inwoners worden gebouwd en gerenoveerd met herbruikbare materialen en bij einde gebruik circulair gesloopt.

Producten worden ontworpen met een zo lang mogelijke levensduur en veel winkels leveren producten as a service.

Inwoners consumeren bewust en lokaal en lenen spullen aan elkaar uit in plaats van iets nieuws te kopen.

2.2 Circulair als voorwaarde en in samenhang

Circulair handelen is randvoorwaardelijk voor een leefbare aarde. De opwarming van de aarde en biodiversiteitsverlies zijn grotendeels het gevolg van de hoeveelheid grondstoffen die we gebruiken. Het telkens maken van nieuwe producten kost behalve grondstoffen namelijk veel ruimte en energie. Doordat een circulaire economie minder grondstoffen gebruikt, dragen we bij aan de klimaatopgave, aan een schoon milieu en een veilige en schone leefomgeving. Bovendien betekent het meer leveringszekerheid van grondstoffen, zodat de economie steeds toekomstbestendiger wordt.

Omdat de overgang naar een circulaire economie de hele samenleving raakt, moeten we deze opgave steeds in samenhang zien met de andere ontwikkelingen in de stad. Bijvoorbeeld de energietransitie, de woningbouwopgave, en sociale vraagstukken zoals toegankelijkheid van voorzieningen. Dat is een zoektocht, die soms om lastige keuzes en compromissen vraagt. Maar het is de enige weg om onze stad op termijn leefbaar te houden.

2.3 Iedereen is nodig

Om de circulaire economie bereikbaar te maken, willen we de komende vier jaar grote stappen zetten. Daarbij is iedereen nodig: koplopers en innovatoren, denkers en doeners, ondernemers en inwoners, onze eigen collega's en stadspartners. Gelukkig hebben de afgelopen jaren al veel initiatieven gezien van bewoners en ondernemers. De komende vier jaar willen we daarop voortbouwen.

Voor elke sector, elke producent, ondernemer en consument betekent de omslag naar een circulaire economie een eigen transitie met een eigen context en afwegingskader. Dat maakt het een interessant speelveld, maar ook ingewikkeld. De rol die we als gemeente kunnen spelen, zal per doelgroep verschillen en in sommige gevallen beperkt zijn. In alle gevallen zoeken we samenwerking om onze doelen te bereiken.

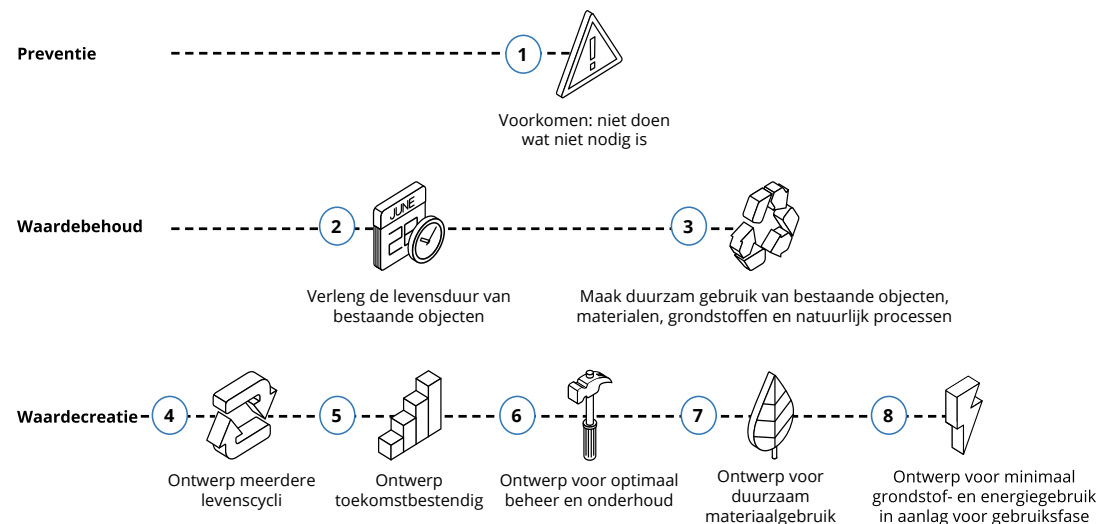
Deze strategie gaat op hoofdlijnen in op hoe we keuzes maken om de beweging naar een circulaire economie te versnellen. We zetten hierbij actief in op wat we wél kunnen doen, en sluiten zoveel mogelijk aan bij het Nationaal Programma Circulaire Economie.

Waarom circulair en wat bedoelen we daarmee?

Circulair handelen voorkomt onnodig materiaalgebruik (preventie). Het opnieuw winnen van grondstoffen en het blijven produceren en bouwen zorgt voor enorme uitstoot. Bovendien raken grondstoffen op. In een circulair ingerichte samenleving wordt de waarde van grondstoffen, materialen en producten zo lang mogelijk behouden (waardebehoud). Daardoor is er nauwelijks afval en besparen we CO₂-uitstoot in de hele productieketen.

In een circulaire economie zijn vrijwel alleen herbruikbare en hernieuwbare, duurzame grondstoffen in omloop. Producten worden in gesloten kringlopen geproduceerd, gedistribueerd en geconsumeerd. Ze worden zo gemaakt dat ze lang meegaan, en dat onderdelen en materialen opnieuw kunnen worden gebruikt (waardecreatie).

We zetten allereerst in op preventie van materiaalgebruik; niet of minder gebruiken wat niet echt nodig is. Hierna komt waardebehoud; hergebruik spullen en materialen zo veel mogelijk en zorg dat dit zo lang mogelijk mee gaat. Op de laatste plaatst komt waardecreatie: wanneer het niet gebruiken van materiaal is uitgesloten en hergebruik ook niet kan, gebruiken we duurzame materialen en grondstoffen. Zowel nu als in de toekomst.

Een internationale context

3.1 Een wereldwijd en Europees speelveld

Circulaire economie stopt niet bij landsgrenzen. Grondstofketens omvatten de hele wereld: denk aan kleding die in Azië wordt gemaakt, schaarse grondstoffen uit Afrika of elektronica uit Amerika, vaak gefabriceerd in Azië. Het besef dat wereldwijde doelen nodig zijn, groeit: we zien het bijvoorbeeld in het enthousiasme voor de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties, het klimaatakkoord van Parijs en de Europese Green Deal.

In deze Green Deal stelt de EU het doel om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Circulaire economie speelt daarin een belangrijke rol. Het actieplan van de Europese Commissie stelt dat in alle stadia van een waardeketen aandacht moet worden besteed aan circulariteit en duurzaamheid: van ontwerp tot productie, en in het hele traject van ontginning van grondstoffen, productie, transport, tot bij de consument en verwerking na gebruik. Nederland sluit zich aan bij deze internationale afspraken en wil in 2050 een circulaire economie hebben.

3.2 Nationale doelstellingen

- **Volledig circulair in 2050**
Nederland wil in 2050 een volledig circulaire economie hebben. In 2016 werden deze doelstellingen vastgelegd in het Rijksbrede programma 'Nederland circulair in 2050.' Daarin staat: In 2050 hebben we een compleet circulaire economie bereikt: grondstoffen worden efficiënt ingezet en hergebruikt, zonder schadelijke emissies naar het milieu. Voor zover er nieuwe grondstoffen nodig zijn, worden deze op duurzame wijze gewonnen. Producten en materialen worden zo ontworpen dat ze kunnen worden hergebruikt met zo min mogelijk waardeverlies.
- **50% minder nieuwe, eindige grondstoffen in 2030**
In 2030 wil Nederland al 50% minder nieuwe, eindige grondstoffen gebruiken ten opzichte van 2016. In het programma 'Nederland circulair in 2050' lezen we: In 2030 hebben we een tussendoelstelling bereikt: we gebruiken 50% minder nieuwe, eindige grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) ten opzichte van 2016.

Dit Rijksbrede programma werd uitgewerkt in het nationaal grondstoffenakkoord en vijf transitieagenda's gericht op de vijf sectoren die het milieu belasten. 180 partijen ondertekenden het akkoord, waaronder de VNG.

In 2023 is het Nationaal Programma Circulaire Economie (2023-2030) van start gegaan. Hierin wordt herbevestigd dat Nederland voor 2050 wil transformeren naar een volledig circulaire economie. Dat wil zeggen dat de milieueffecten van de economie, dus alle Nederlandse productie en consumptie, binnen de planetaire grenzen vallen.

DZB Sloophout en bedrijfskleding grondstoffen voor nieuwe meubels | GaGoed Leiden.

3.3 Bedrijfsleven en instellingen

De transitie naar een circulaire economie komt niet alleen tot stand door ambities en acties van overheden. We zien dat het bedrijfsleven volop in ontwikkeling is, en voorsorteert op een circulaire economie. Zo heeft Bouwend Nederland de gestelde doelen in 2030 en 2050 onderschreven en geeft het aan dat circulair bouwen een belangrijk thema is. De noodzaak van zuinig(er) omgaan met beschikbare grondstoffen en terugdringen van de milieubelasting van materialen staat niet ter discussie. Ook MKB Nederland ziet dat bedrijven in een circulaire economie minder afhankelijk zijn van nieuwe, eindige grondstoffen en dat het kansen biedt voor nieuwe verdienmodellen. Lokaal werkt bijvoorbeeld het Leids Universitair Medisch Centrum aan een 'barometer' die de milieubelasting van operatiekamers aangeeft, en staat afvalreductie hoog op de agenda. Dit zijn een drietal voorbeelden van organisaties die de transitie al hebben ingezet. Zo zijn er nog vele andere voorbeelden die de circulaire economie in Leiden mogelijk maken en versterken.

3.4 Provinciale doelstelling

Grondstofstromen en -ketens zijn wereldwijd en overstijgen landsgrenzen, waardoor veel wet- en regelgeving internationaal geregeld moet worden. Maar de inzet van provinciale en lokale overheden is minstens zo belangrijk. Uiteindelijk landen internationale ontwikkelingen lokaal en regionaal, bij onze eigen inwoners, ondernemers en bedrijvigheid.

De transitie naar een circulaire samenleving gaat vooral om een andere manier van denken en doen. Zo heeft provincie Zuid-Holland onderschreven in 2050 100% circulair te zijn, en stelt: "Deze droom en ambitie (...) kunnen we alleen bereiken met elkaar; als we allemaal meedoen en meedenken. Het is een gezamenlijke ontdekkingsstocht [die] vraagt om veranderingen die op lange termijn zullen leiden tot nieuwe maatschappelijke structuren, instituties, netwerken, opvattingen en praktijken."

Een overgang naar circulaire economie heeft grote gevolgen voor de inrichting van onze fysieke leefomgeving. Bijvoorbeeld voor tijdelijke opslag en overslag van materialen en grondstoffen. De provincie vat dit in een actielijn 'inrichten fysieke leefomgeving,' in het kader van hun plannen voor circulaire economie. Deze actielijn heeft ook betrekking op Leiden.

Leiden wil alle wegwerpbekers in de stad vervangen door herbruikbare bekens, ter voorkoming van afval.

De Leidse context

4.1 Leiden: een stadsprofiel

Leiden is een dichtbebouwde stad met een grote verstedelijkingsopgave. We zijn een studentenstad, in een regio met een hoge kennisintensiviteit en veel vastgoed dat in handen is van de universiteit. Veel bedrijvigheid in Leiden zit in de medische en farmaceutische sector (Life Sciences and Health), die sterk vertegenwoordigd is op het Leiden Bio Science Park. De meeste mensen in de stad werken in dienstensectoren, zoals de zorg of het onderwijs. Daarnaast kent Leiden veel kleinschalige mkb-bedrijven, vooral in zakelijke dienstverlening. Dat maakt naar verhouding een bovengemiddeld deel van onze economie uit.

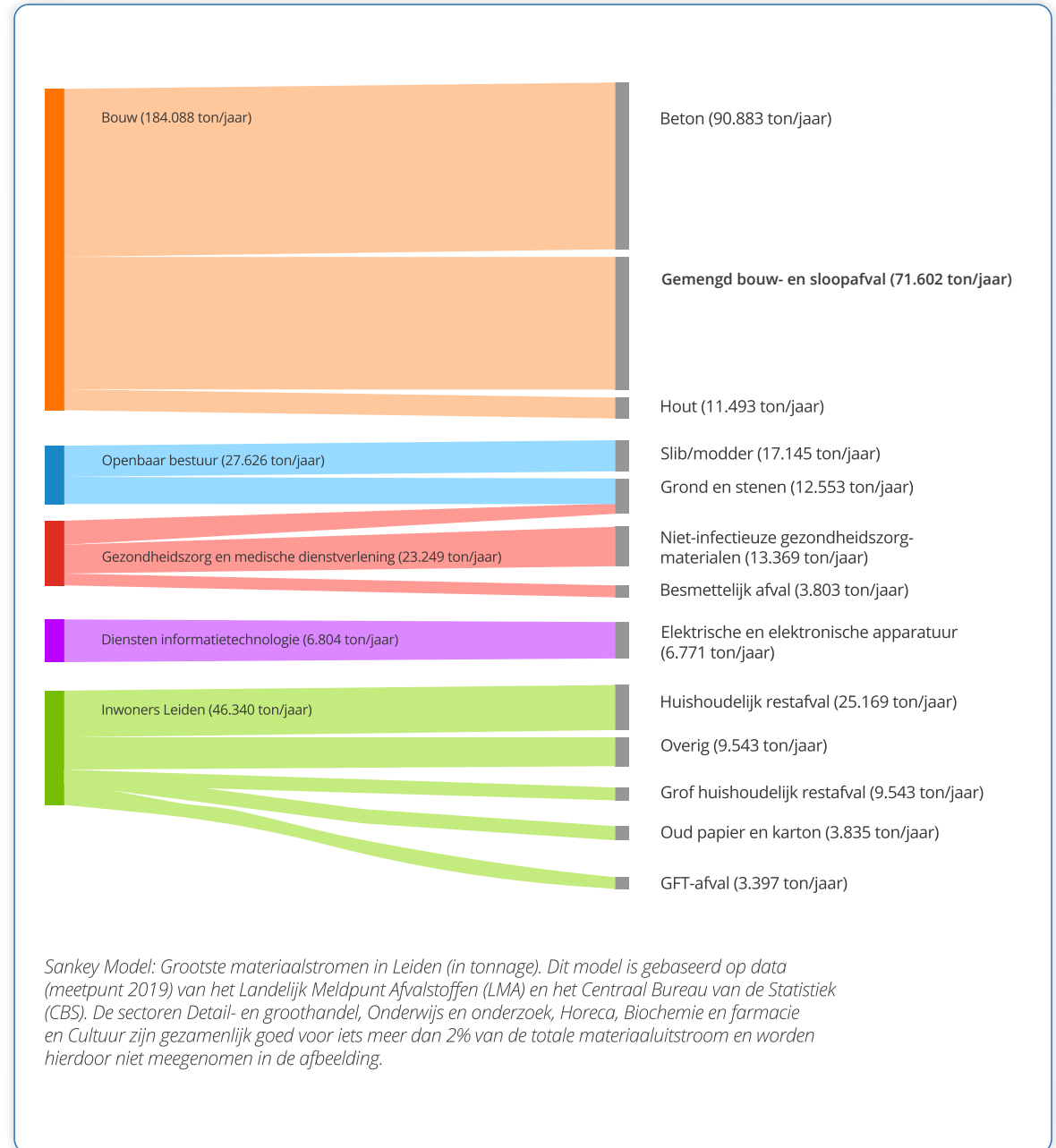
Als middelgrote gemeente werkt Leiden veel samen. Bijvoorbeeld met onze buurgemeenten in samenwerkingsverbanden zoals Servicepunt71, Economie071, Hart van Holland en Holland Rijnland.

Op het gebied van circulair beginnen we niet vanaf nul. Vanuit de vorige strategie hebben we al veel kennis opgedaan en een netwerk opgebouwd. Bijvoorbeeld door aan te sluiten bij platforms zoals Circulair West en Bouw Circulair. Daarnaast werken we samen met onze 'grote burens' de G4, en trekken we op met andere koplopende gemeenten op het gebied van circulaire economie. Tot slot werken we samen met het Leiden-Delft-Erasmus Center for Sustainability, een samenwerking met de drie universiteiten.

4.2 Grote grondstofstromen

Om de 2030 doelstelling van 50% reductie van nieuwe, eindige materialen ten opzichte van 2016 te bereiken, is inzicht nodig om welke en de hoeveelheid materialen het gaat. Op deze afbeelding (een Sankey model) is de totale hoeveelheid Leidse materiaaluitstroom te zien.

Aan de linkerkant van het model is te zien uit welke sector de materiaalstromen komen en aan de rechterkant om welke materialen het gaat. De breedte van de pijl is in verhouding met de grootte van de stroom. Let wel: de materiaalinstroom is vooralsnog niet meegenomen in het model, omdat deze lastig te bepalen is. We nemen aan dat wat er uitstroomt grofweg gelijkstaat aan de minimale instroom.

HOOFDSTUK 4: DE LEIDSE CONTEXT

De afbeelding onderscheidt de grootste materiaalstromen uit het Leidse bedrijfsleven, verdeeld in vier economische sectoren, en die van de Leidse inwoners.

Ter vergelijking: 84% van de totale materiaaluitstroom komt voort vanuit de verschillende economische sectoren, 16% vanuit de inwoners. Van deze materiaaluitstroom van inwoners geldt dat meer dan de helft van deze uitstroom bestaat uit huishoudelijk restafval (54%).

Binnen de negen economische sectoren, die zich in Leiden bevinden, spant de Bouwsector de kroon: met 74% van het totale gewicht is dit de sector die het meest bijdraagt aan de totale materiaaluitstroom. Deze sector wordt gevolgd door de sector Openbaar Bestuur-waaronder ook gemeente Leiden zelf- (11%) en de Gezondheidszorg en medische dienstverlening (9%).

Waar we wel rekening mee moeten houden: als we het gewicht vertalen naar milieu impact (CO₂ eq.), komt meer dan de helft van de milieu impact uit de Gezondheidszorg en medische dienstverlening (52%) en "maar" 28% uit de Bouw. Dit komt doordat de Bouwsector veel zware materialen gebruikt met een relatief lage milieu impact per kg. De materialen in de Gezondheidszorg per kg zijn milieuvriendelijker.

Circulaire speeltuin opent haar deuren in het Katoenpark Leiden.

4.3 Voortbouwen op de vorige strategie

Gemeente Leiden heeft zich de afgelopen jaren gepositioneerd als koploper in de circulaire economie. De voorgaande vier jaar hebben we met de strategie Circulaire Economie (2020-2023) ingezet op het helpen versterken van circulaire initiatieven en stimuleren van de markt om meer circulair te denken en doen. Dat deden we aan de hand van drie grote thema's: Bouw, Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en het Verwaarden van materiaalstromen.

Leiden werd in 2019 een Global Goal gemeente en onderkende daarmee het belang van de SDG's nog eens extra. Binnen onze eigen organisatie hebben we het bewustzijn en eigenaarschap voor circulaire economie verhoogd op het thema Bouw door per gemeentelijk beheerdomein een circulaire routekaart op te stellen naar '100% circulair uitvragen in 2023' met de collega's van de domeinen zelf. Op het thema Maatschappelijk Verantwoord Inkopen hebben we gewerkt aan de verdere implementatie van het Manifest Verantwoord Inkopen in de organisatie door circulair aan te besteden. Inmiddels is Maatschappelijk Verantwoord Inkopen onderdeel geworden van de gemeentelijke organisatie. Daarnaast hebben we gewerkt aan het thema 'Verwaarden', met bijvoorbeeld de succesvolle subsidieregeling Circulair Verwaarden.

4.4 Een veranderende rol

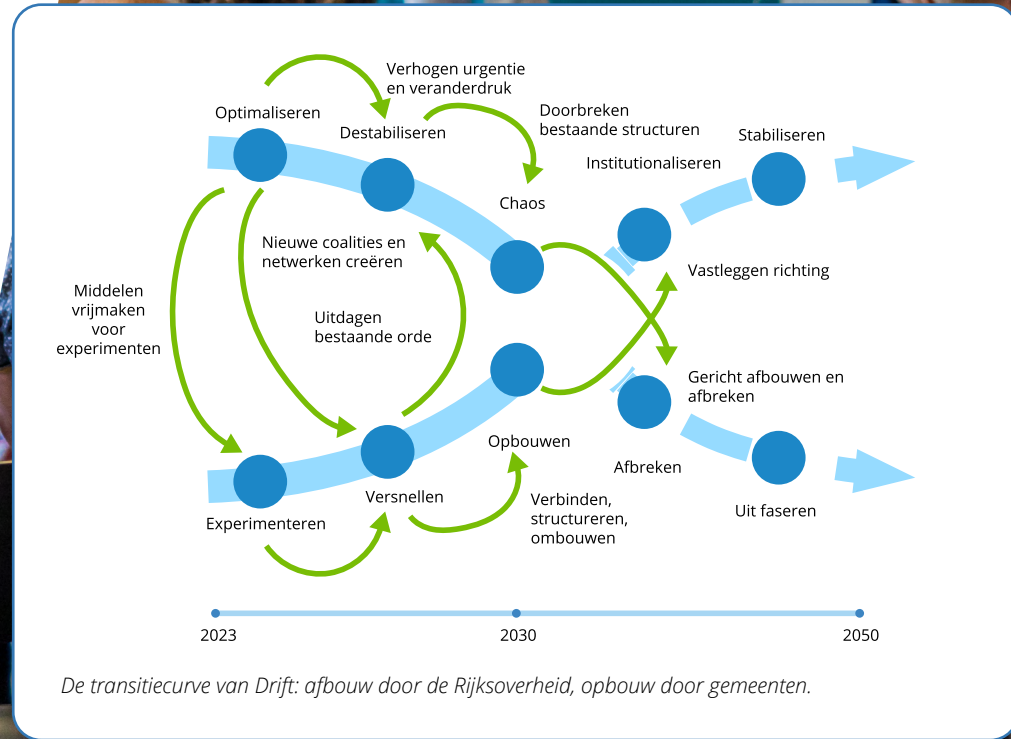
Het creëren van bewustwording en verzilveren van kansen, zoals we de afgelopen jaren hebben gedaan, paste bij de fase waar de circulaire economie transitie zich bevindt volgens de transitiecurve [zie kader]. De afgelopen jaren waren daarin vooral verkennend. We bouwden aan onze kennis en ons netwerk. Die basis bouwen we uit: door de ontwikkelde instrumenten meer in te zetten, en aan te vullen waar nodig

Daarnaast zien we hoe de rol van de gemeente verandert nu de basis is gelegd.

We kunnen en willen nu meer gaan sturen en bijdragen aan de opbouw van een nieuw, circulair systeem. Het afbouwen van het oude, lineaire systeem en de wetgeving die daarbij hoort, zien wij als taak voor de Rijksoverheid.

Dat betekent een actieve rol en een uitnodigende houding. In Leiden laten we zien wat wel kan, en zetten veranderaars in hun kracht. We steken onze hand uit naar Leidse inwoners, ondernemers en andere partijen die samen willen optrekken in de transitie naar een circulaire economie in 2050.

Zo vergroten we de beweging en betrekken we zoveel mogelijk Leidenaars in een andere manier van denken.

Netwerkbijeenkomst Leiden Meets Circulair, waarbij Leidse kennisdragers en kennisvragers van circulaire economie elkaar ontmoeten.

De circulaire strategie 2024-2027

5.1 Onze inzet: doelen bereikbaar maken

Onze strategie, tot en met 2027, is erop gericht de doelen van 2030 en 2050 de komende vier jaar bereikbaar te maken. Daarmee commiteert de gemeente Leiden zich aan de Nederlandse doelstellingen, zoals benoemd in hoofdstuk 2. Dit betekent dat we ons richten op het verminderen van 50% van het gebruik van nieuwe, eindige grondstoffen én op de volledige transitie naar een circulaire economie in 2050. Voor deze laatstgenoemde creëren we de komende vier jaar de voedingsbodem.

- Richting 2030 werken we aan vermindering van materiaalgebruik. We richten ons daarbij op het verkleinen van de grootste grondstofstromen in Leiden en bijbehorende milieupact. De afgelopen vier jaar hebben we ingezet op Bouw en hier veel ervaring opgedaan. Op dit thema vergroten we de komende vier jaar onze eigen rol, als opdrachtgever en inkoper, en verbreden onze inzet richting de grootste partners in de stad. Daarnaast onderzoeken we onze rol en kansen in het verkleinen van andere grootste grondstofstromen in Leiden.
- Om een circulaire economie in 2050 bereikbaar te maken, vergroten we onze inzet op het thema dat wij Herwaarderen noemen (in voorgaande strategie 'Verwaarden'). We hebben daarbij een brede blik op een groot speelveld van verschillende grondstofstromen en verschillende sectoren.
- We creëren een voedingsbodem in de stad voor circulaire initiatieven. We zetten in op het zichtbaar en tastbaar maken van de overgang naar circulair met iconprojecten. Daarbij wordt elke stap richting een circulaire economie omarmd: van preventie tot waardebehoud en -creatie.

5.2 Slimme inzet voor een maximaal resultaat

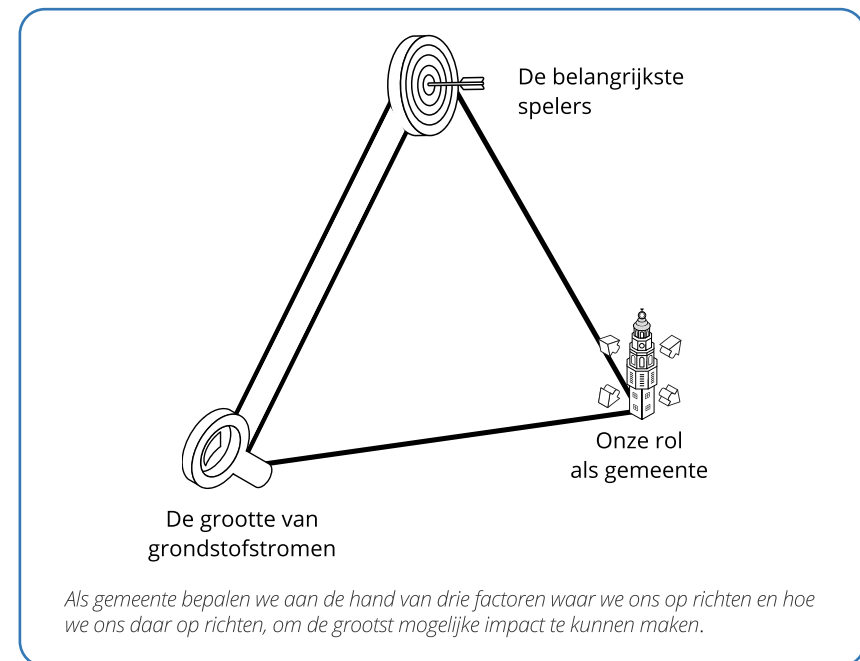
De doelen van 2030 en 2050 zijn ambitieus. Hoe zorgt de gemeente dat haar inzet tot maximaal resultaat leidt? Om de juiste afweging te maken, hanteren we steeds drie uitgangspunten:

De grootte van grondstofstromen en bijbehorende milieupact: welke sectoren gebruiken de meeste grondstoffen en/of leveren de grootste reststromen op, op welke sectoren richten we ons dan als gemeente en welke bedrijven bevinden zich in deze sectoren? Onze kennis van de grondstofstromen bouwt de gemeente verder uit. Dit geeft niet alleen inzicht in de kwantiteit, maar ook in welke

grondstofstromen we op lokaal niveau kunnen beïnvloeden, en waar dit op regionaal of landelijk niveau geregeld moet worden.

De belangrijkste spelers: met wie trekken we op? Leiden kent zowel grote, internationale bedrijven met een grote voetafdruk als kleine, gemotiveerde bedrijven die een voorlopersrol spelen door innovatie. We kijken waar beweging zit, en waar kansen liggen om die beweging te vergroten of zichtbaar te maken. Naast het bedrijfsleven kijken we naar samenwerking met instellingen en kennisinstellingen, en naar gemotiveerde inwoners die een voorbeeldfunctie kunnen vervullen in hun wijk.

Onze rol als gemeente: gemeente Leiden speelt verschillende rollen in de stad, en heeft daarmee een waaier aan mogelijkheden. We kijken per situatie welke rol die van ons vraagt en hoe we de meeste impact kunnen maken. Soms zal dat zitten in samenwerking met andere overheidsinstanties, bijvoorbeeld door te lobbyen. Op andere momenten, als opdrachtgever of inkoper, zal het stimulerende of voorschrijvende rol zijn. Richting ondernemers balanceren we tussen een stimulerende en regulerende rol. Naar bewoners zal de gemeente met name een stimulerende, informerende en faciliterende rol nemen.

5.3 Toegespitst op de twee thema's

De doelen bereikbaar maken met een slimme inzet en maximaal resultaat betekent dat we focus moeten aanbrengen. Op basis van de grootte van de materiaalstromen is het voortzetten van de focus op het thema Bouw logisch. Hier kunnen we voortbouwen op ons opgebouwde netwerk en de rol die we als gemeente kennen en kunnen spelen. In hoofdstuk zes geven we de vertaling voor het thema Bouw voor de komende vier jaar.

De grootste materiaalstromen die binnen Leiden vrijkomen, buiten de sector bouw om, zijn bekend. Het verminderen van deze stromen heeft grote impact. Daarnaast willen we, met het doel in 2050 in het achterhoofd, bedrijven en inwoners informeren, stimuleren en faciliteren in circulair denken en handelen. In beide gevallen gaat het over het herwaarderen van materialen, door bedrijven en organisaties en inwoners. Daarom noemen we dit thema Herwaarderen. In hoofdstuk 7 beschrijven we hoe we dit thema vertalen.

5.4 Lokaal invulling geven aan landelijke en bovenlokale prioriteiten

Voor beide thema's geldt dat we aansluiting zoeken bij het Nationaal Programma Circulaire Economie. Door hier lokaal invulling te geven, kunnen we mogelijk meer inspanning leveren. Zo bereiken niet alleen meer, maar inspireren we ook anderen. Ditzelfde geldt voor aansluiting bij de initiatieven van de provincie en samenwerkingsverbanden wanneer deze passend zijn binnen de gekozen thema's.

Milieustraat Leiden.

Het thema Bouw

6.1 Doelstellingen en inzet Bouw

Voor Bouw willen we de komende vier jaar toegroeien naar een volgende fase: van bewustwording naar handeling. Enerzijds zal de gemeente verder groeien in het circulair opdrachtgeverschap. De gemeente heeft grote stappen gezet in het eigen beleid en bij de eigen opdrachten: een groot deel van onze uitvragen en aanbestedingen is al (deels) circulair. Anderzijds zal het de grootste bouwpartners in de gemeente actief opzoeken om de komende vier jaar samen successen te boeken wat betreft circulaire bouw en sloop.

We sluiten aan bij de landelijke doelstellingen voor een volledig circulaire (bouw-) economie, maar willen tegelijkertijd voorzien in de sociaaleconomische behoefte aan huisvesting en infrastructuur.

Voor onze stad hebben wij een aantal doelen gesteld voor 2027:

1. De gemeente Leiden realiseert meer circulariteit in eigen bouwprojecten.
2. Derden bouwen in Leiden meer circulair.
3. De gemeente Leiden investeert in de samenwerking met het rijk om via landelijke wet- en regelgeving de eigen slagkracht te vergroten.

We trekken voor het behalen van deze doelstellingen actief op met drie doelgroepen: onze organisatie (voor doel 1), onze grootste bouwpartners (voor doel 2) en andere overheidspartners (voor doel 3). In hoofdstuk 6.2 geven we op hoofdlijnen weer hoe we iedere doelgroep willen benaderen en/of samenwerking willen versterken.

6.2 Toelichting

Doel 1: De gemeente Leiden realiseert meer circulariteit in eigen bouwprojecten

Doelgroep: eigen organisatie

Binnen de eigen organisatie staat een sterk netwerk, dat zich verbonden voelt met de circulaire opgave. De komende jaren willen we meer afdelingen betrekken, zoals vergunningverlening. En we willen de acht circulaire werkprincipes (zie pagina 5) en de doorvertaling hiervan naar ons eigen circulaire monitoringsysteem de Leidse Ladder breder inzetten. Hierbij zal de focus liggen op de meest impactvolle materialen en domeinen. Dat betekent ook dat preventie (niet doen wat niet nodig is) meer aandacht krijgt.

Voorbeeld waar we de komende jaren mee aan de slag gaan:

We hebben binnen de programmaperiode een goed functionerende materiaalwisselplaats gerealiseerd, waardoor verhardingsmateriaal zoveel mogelijk kan worden hergebruikt in de gemeentelijke openbare ruimte.

Doel 2: Derden bouwen in Leiden meer circulair

Doelgroep: grootste bouwpartners

We durven inmiddels versneld toe te werken naar circulair bouwbeleid voor de hele stad. Binnen onze eigen mogelijkheden zetten we maximaal in door bijvoorbeeld de acht circulaire ontwerpprincipes (zie pagina 5) in omgevingsplannen op te nemen.

Ook zullen we ons de komende jaren richten op het bouwen aan en het versterken van het netwerk met onze grootste bouwpartners. We stimuleren hen en trekken samen op om circulair toe te passen in bouwtrajecten. Samen inspireren we andere ontwikkelaars. Zo vergroten we onze impact, maar vooral die van onze bouwpartners.

Voorbeeld waar we de komende jaren mee aan de slag gaan:

Met onze partners werken we toe naar zoveel mogelijk circulair bouwen op het Leiden BioScience Park.

Doel 3: De gemeente Leiden investeert in de samenwerking met het rijk om via landelijke wet- en regelgeving de eigen slagkracht te vergroten

Doelgroep: andere overheidspartners

We sluiten zoveel mogelijk aan bij provinciale en landelijke platforms waar wet- en regelgeving wordt ontwikkeld, of waar wordt gewerkt aan circulaire innovatie. Bij een aantal van deze platforms zijn we al (goed) aangesloten.

Ons doel hier is om actief de vorming van wet- en regelgeving te beïnvloeden. Dit is een voorwaarde om, waar onze eigen directe invloed ophoudt, de 2030 doelstellingen te kunnen halen. Door het delen van kennis en ervaring met andere overheden, versnellen we de transitie naar circulaire (bouw) economie.

Voorbeeld waar we de komende jaren mee aan de slag gaan:

Samenwerking met andere koplopende gemeenten op het gebied van circulaire economie, om wet- en regelgeving op nationaal niveau te beïnvloeden.

Thema Herwaarderen

7.1 Doelen en inzet herwaarderen

Bij het thema Herwaarderen onderzoeken we in welke andere sectoren en met welke partners, buiten de bouw, we kunnen optrekken om de grootste materiaalstromen te verkleinen. Maar de circulaire economie raakt de hele samenleving. Daarom kijkt de gemeente breed naar pioniers in circulaire economie, zowel ondernemers als inwoners. De komende vier jaar breiden we ons netwerk uit, zoeken we sleutelspelers op, en zorgen we dat zij zichtbaarder worden in de stad. We zetten daarbij in het creëren van successen en bieden een podium aan circulaire initiatieven: de icoonprojecten. Dit kunnen we echter niet doen zonder dat we zelf een voorbeeld zijn.

Met de subsidie Circulair Verwaarden van de gemeente Leiden deed dit tweetal onderzoek en ontwikkelde vervolgens een zindelijkheidsapp.

Voor 2027 hebben we daarom de volgende doelen geformuleerd:

1. Preventie en herwaarderen beter borgen in aanbestedingen en inkoop van de eigen gemeentelijke organisatie.
2. Ondernemers en inwoners in Leiden weten materiaalkringlopen meer te sluiten en gebruiken minder materialen en grondstoffen. Als nieuwe materialen en grondstoffen worden gebruikt, zijn deze meer hernieuwbaar.
3. Vergroten slagkracht van Leiden door betere aansluiting bij het Rijk en de provincie.

Om deze doelen te behalen, richten we ons op drie doelgroepen: de eigen organisatie (voor doel 1), alle Leidenaren (voor doel 2) en andere overheidspartners (voor doel 3). Bij alle drie de doelgroepen zoeken we naar de juiste spelers en icoonprojecten.

7.2 Toelichting

Doel 1: Preventie en herwaarderen beter borgen in aanbestedingen en inkoop van de eigen gemeentelijke organisatie

Doelgroep: onze organisatie

Het door het college ondertekende Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI, 2022-2025) vormt hierbij onze basis. We richten ons tot 2027 op circulair denken en vooral doen binnen de organisatie: we inspireren en adviseren onze collega's van andere afdelingen en (beleids-)teams op het toepassen van circulaire eisen vanuit het MVOI.

Voorbeeld waar we de komende jaren mee aan de slag gaan:

Binnen onze eigen organisatie zetten we de komende vier jaar in op het verankeren van circulaire principes in onze aanbestedingen en inkooptrajecten. Daarmee zijn in 2027 de inkoop- en aanbestedingsprojecten zoveel mogelijk circulair.

Doel 2: Ondernemers en inwoners in Leiden weten materiaalkringlopen meer te sluiten en gebruiken minder materialen en grondstoffen. Als nieuwe materialen en grondstoffen worden gebruikt, zijn deze meer hernieuwbaar.

Doelgroep: ondernemers en inwoners

Leiden wil een proeftuin zijn voor circulaire economie, waarin circulaire initiatieven mogelijk worden gemaakt. Het doel is uiteindelijk dat zowel inwoners als ondernemers weten wat circulair is en wat dat van hen vraagt. We willen hen handelingsperspectief bieden, zowel met informatie als door te stimuleren en te faciliteren met subsidie.

Specifiek voor de Leidse ondernemers/het bedrijfsleven willen we meer inzicht in de grootste materiaalstromen krijgen: vervolgens trekken we op met ondernemers en instellingen in de relevante sectoren om die materiaalstromen en hun milieupact te verkleinen.

Voorbeeld waar we de komende jaren mee aan de slag gaan:

We creëren de juiste voorzieningen en realiseren een tweede milieustraat die dusdanig wordt ingericht en functioneert als een upcyclecentrum, inclusief circulair ambachtscentrum.

Doel 3. Vergroten slagkracht van Leiden door betere aansluiting bij het Rijk en de provincie

Doelgroep: andere overheidspartners

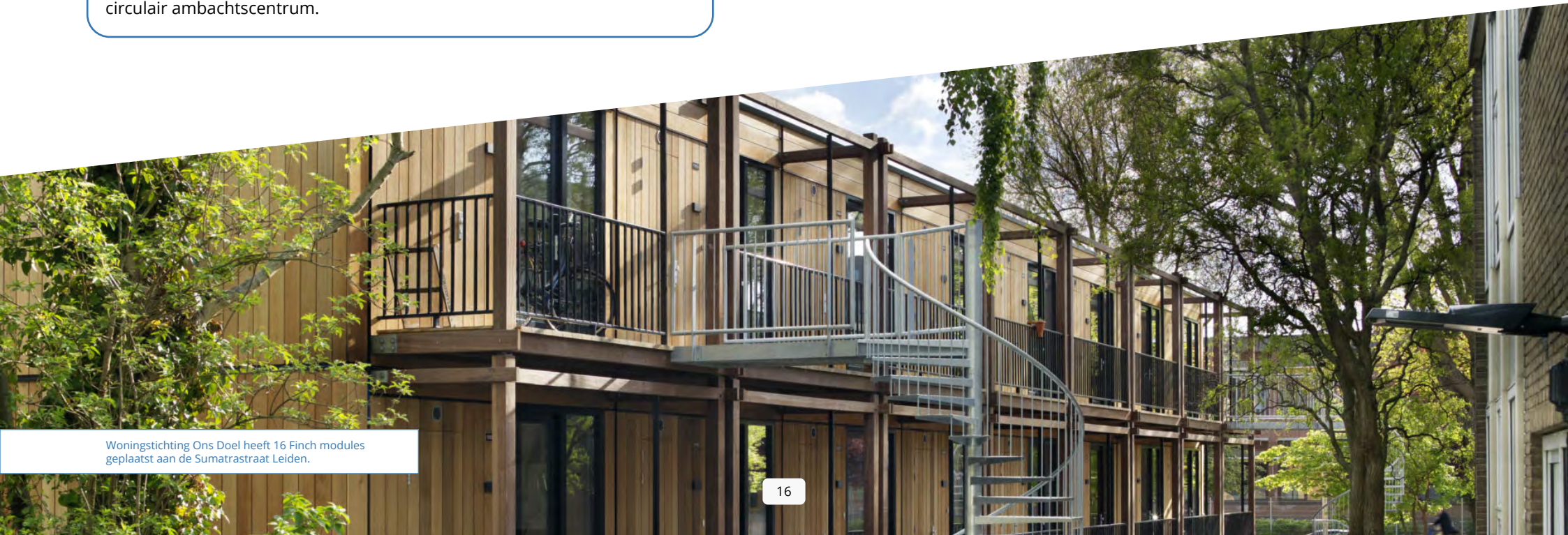
Wij zoeken als gemeente aansluiting bij het Nationaal Programma Circulaire Economie. Dit programma omvat een breed scala aan stimuleringsmaatregelen, die Leiden lokaal kan doen landen. Op die manier willen we extra middelen en capaciteit verwerven.

Daarnaast zullen we samenwerken met andere gemeenten op specifieke projecten. Zo vergroten we onze kennis, en kunnen we sneller gaan door ervaringen uit te wisselen. Waar het kan, trekken we gezamenlijk op in wet- en regelgeving.

Voorbeeld waar we de komende jaren mee aan de slag gaan:

We sluiten met onze communicatie aan bij de wijze waarop de Rijksoverheid stuurt op kennis, houding en vaardigheden die leiden tot gedrag dat past in een circulaire economie.

Woningstichting Ons Doel heeft 16 Finch modules geplaatst aan de Sumatrastraat Leiden.

8.1 Van strategie naar uitvoeringsprogramma

De strategie schetst de belangrijkste thema's en doelstellingen. Deze worden voor 2024 en verder vertaald naar een concreet uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma geeft de inspanningen weer die noodzakelijk zijn om de doelen te halen en is een werkdocument voor de gemeentelijke organisatie. Vanwege de complexiteit van de overgang naar een circulaire economie, met onbekende innovaties en externe factoren, zal de doorkijk naar de laatste periode van het programma globaler zijn. Rapportage over de voortgang van het programma zal conform de P&C cyclus plaatsvinden.

8.2 Financiën

In de meerjarenbegroting zijn incidenteel en structureel middelen beschikbaar gesteld voor programma circulaire economie. Deze teruglopende beschikbare middelen zijn naar verwachting niet toereikend om de doelen in 2027 te behalen. Daarom worden verschillende opties voor extra middelen onderzocht.

Zo wordt gekeken naar het verkrijgen van subsidies vanuit de provincie Zuid-Holland, het Rijk en/of Europa, en wordt naar cofinanciering gezocht bij (stads) partners. Ook wordt gezocht naar meekoppelkansen binnen de eigen organisatie, bijvoorbeeld in samenwerking met andere duurzaamheidsprogramma's en MVOI (Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen). Een deel van de opgaven wordt geïntegreerd in de reguliere gemeentelijke werkzaamheden en bij de uitvoering van projecten.

De ambities, beschikbare budgetten en mogelijke subsidies en bijdragen zullen jaarlijks bij de kaderbrief opnieuw tegen elkaar worden afgewogen.

Circulaire economie

Huidige budgetten	2024	2025	2026	2027
Organisatiekosten circulair	€ 252.022	€ 205.296	€ 205.296	€ 205.296
Circulaire bouw	€ 171.823	€ 171.823	€ 171.823	€ 171.823
Circulair herwaardenen	€ 302.212	€ 315.361	€ 265.361	€ 115.361
Totaal	€ 726.057	€ 692.480	€ 642.480	€ 492.480

